

Presenting a Model of Cultural Citizen (Case study: Tehran)

ARTICLE INFO

Article Type

Analytical Review

Authors

Majid Mohammad Semnani¹,
Hamid Davazdah Emami^{*2},
Mehrdad Sadeghi Deh Cheshmeh³

How to cite this article

Majid Mohammad Semnani, Hamid Davazdah Emami, Mehrdad Sadeghi Deh Cheshmeh, Presenting a Model of Cultural Citizen (Case study: Tehran). *Journal of Islamic Life Style*, 2021:5(1): 31-46.

1. PhD Student in Cultural Management and Planning, Faculty of Management, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.

2. Assistant Professor, Faculty of Management, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran. (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Faculty of Management, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: h.12emami@gmail.com

Article History

Received: 2020/10/19

Accepted: 2021/02/08

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this study is to develop a model of cultural citizen in Tehran.

Materials and Methods: For this purpose, the data-driven theory method including three stages of open, axial and selective coding of Strauss and Corbin was used. Twenty in-depth and semi-structured interviews were conducted by theoretical sampling with relevant experts and in order to evaluate the validity of the developed model, 10 professors were presented separately and their opinions were obtained for correction and modification. The main research phenomenon was called "cultural citizen".

Finding: Causal conditions of cultural citizen, cultural capital, cultural goals, social identity, cultural participation, cultural rights, cultural intelligence, family interactions, cultural differences, media consumption and cultural security were identified. And research strategies were obtained as follows; Identity-oriented and ethical orientation included in the meta-oriented dimension, participation and empathy and health in the livable dimension and creativity that were categorized in the human-centered dimension.

Conclusion: The implications of the study were identified as increasing belief, social responsibility, and social acceptance, public trust among citizens, public order and promoting social entrepreneurship.

Keywords: Citizen, Cultural citizen, Cultural capital.

ارائه الگوی شهروند فرهنگی (مورد مطالعه: شهر تهران)

مجید محمدسمنانی^۱

دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

حمید دوازده امامی^{۲*}

استادیار، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول).

مهرداد صادقی ده چشمه^۳

استادیار، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

چکیده

هدف: هدف تحقیق حاضر تدوین الگوی شهروند فرهنگی در شهر تهران است.

مواد و روش‌ها: در پژوهش حاضر از روش نظریه برخاسته از داده‌ها شامل سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی استراوس و کوربین استفاده شد. ۲۰ مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته با نمونه گیری هدفمند با کارشناسان مرتبط انجام گرفت و به منظور ارزیابی اعتبار الگوی تدوین شده به ۱۰ تن از اساتید و کارشناسان و نخبگان فرهنگی در دانشگاه به طور مجزا، ارائه و نظرات آن‌ها جهت اصلاح و تعدیل اخذ شد. پدیده اصلی تحقیق "شهروند فرهنگی" نام گرفت.

یافته‌ها: شرایط علی شهروند فرهنگی، سرمایه فرهنگی، اهداف فرهنگی، هویت اجتماعی، مشارکت فرهنگی، حقوق فرهنگی، هوش فرهنگی، تعاملات خانوادگی، تفاوت‌های فرهنگی، مصرف رسانه و امنیت فرهنگی شناسایی شد و استراتژی‌های تحقیق بدین شرح به دست آمد؛ هویت مدار بودن و اخلاق‌مداری که در بعد معناگرا گنجانده شد، مشارکت و همدلی و سلامت در بعد زیست‌پذیر و خلاقیت که در بعد انسان‌محوری دسته‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: پیامدهای حاصل از پژوهش افزایش بنیه اعتقادی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مقبولیت اجتماعی، اعتماد عمومی بین شهروندان، نظم عمومی و ارتقای کارآفرینی اجتماعی شناسایی شد.

کلید واژه‌ها: شهروند، الگوی شهروند فرهنگی، سرمایه فرهنگی، تهران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰

*نویسنده مسئول: h.12emami@gmail.com

مقدمه

انسان‌ها زمانی که تصمیم گرفتند برای تأمین نیازهای خود به صورت جمعی، در کنار یکدیگر زندگی کنند، کم‌کم دانستند که زندگی اجتماعی نیازمند رعایت اصول و وظایفی است، که امروزه تحت عنوان اصول شهروندی شناخته می‌شود (۱). اصولی که پیوندهای میان فرد و جامعه را در قالب حقوق، تعهدات و مسؤولیت‌ها منعکس می‌سازد و چارچوبی را برای تعامل میان افراد، گروه‌ها و نهادها فراهم می‌کند و در قالب فرهنگ شهروندی برای افراد درونی می‌شود (۲). فرهنگ شهروندی، مقوله‌ای فرهنگی بوده و مجموعه‌ای از قوانین، مقررات و توانمندی‌های اکتسابی تک‌تک افراد جامعه را در بر می‌گیرد و با تصحیح رفتارهای زمینه‌های لازم را برای رشد و توسعه‌ی جامعه فراهم می‌کند (۳). فرهنگ شهروندی به مثابه‌ی نوعی فرآیند از قرن ۱۹ میلادی، همگام با جوامع مدنی و دولت‌های ملی شکل گرفته است. این پدیده با جدی شدن مسأله‌ی جهانی‌شدن در دهه‌های اخیر از مهم‌ترین مسائل اجتماعی معاصر می‌باشد چرا که لازمه‌ی حل مسائل شهری، بحران‌های شهر نشینی و اصلاح رفتار شهروندان، وجود یک فرهنگ مناسب شهروندی و شهر نشینی است (۴).

در واقع اجزای نظریه سرمایه فرهنگی مانند منش و میدان؛ با اجزای نظریه اقتصاد فرهنگ هم‌چون ارزش‌ها، کالاهای و صنایع فرهنگی در ارتباط هستند. اما در این میان، دو مفهوم ذائقه و بازار (میدان) نقش اصلی را بر عهده دارند. همچنین با توجه به گسترش روزافزون رسانه‌های نوین ارتباط جمعی، مفهوم ذائقه از حالت ذائقه فرهنگی واحد به ذائقه چند فرهنگی تبدیل شده است. این پدیده بر بازارهای عرضه محصولات فرهنگی نیز تأثیرگذار بوده و آنها را به انواع متفاوتی تغییر داده است. به طوری که این بازارها بر اساس زمینه‌های فرهنگی گوناگون جوامع سامان یافته‌اند و رمز موفقیت در آن‌ها میزان آگاهی از ذائقه فرهنگی اعضای آن (تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان) می‌باشد (۴).

فرهنگ، به افراد هویت می‌بخشد و باعث کنش متقابل میان آنها می‌شود. فرهنگ، به‌عنوان مجموعه باورها، نگرش‌ها و اعتقادهای قلبی یک گروه و جامعه، تشکیل‌دهنده شیوه زندگی آنهاست. زمانی که شیوه زندگی جامعه بر مبنای فرهنگ قوی علمی و توسعه یافته قرار گرفت، به‌راحتی می‌توان بنیادهای توسعه پایدار را بر آن استوار ساخت. بر این اساس در این نوشتار سعی بر آن است که ابتدا مفهوم فرهنگ، مدیریت فرهنگی و مهارت‌های ده‌گانه مدیران فرهنگی، تبیین شود. فرهنگ یکی از مقوله‌های بنیادین زندگی انسانی است که اساس و پایه بسیاری از ساختارهای اجتماعی را تشکیل می‌دهد. فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، آداب و رسوم زندگی، ابزارها و فنون مختلف و حتی نوع پوشش و مسکن انسان‌هاست. در تعریف کلی، فرهنگ شامل باورها، ارزش‌ها، اعتقادات و تمدن یک جامعه است، اما باتوجه به این تعریف اگر بخواهیم راه‌حلی برای تحول و تغییر فرهنگ بدهیم، شاید قابل انجام نباشد (۵).

انسان‌های ساکن و مقیم در یک کشور، اعم از اتباع و بیگانگان که در سرزمین یک دولت کشور و تحت حاکمیت آن هستند، شهروند خوانده می‌شوند. در واقع، شهروندی یک موقعیت فعالانه است، چرا که در مفهوم «شهروندی» هم‌زمان حقوق و تکالیفی متناسب برای هر یک از شهروندان در نظر گرفته می‌شود. بر این اساس، شهروندی در عین حال که مجموعه حقوقی را برای شهروندان معین می‌کند و آنها را بدون استثنا از این حقوق بهره‌مند می‌داند، تکالیفی نیز برای آنها متصور می‌شود که باید به آنها بپردازند. از دیگر سو،

پیشرفت و ارتقای جامعه را هموار سازد. شهروندی با حقوق انسانی در زندگی اجتماعی پیوند خورده است (۱۰). شهروندی وظایف و مسئولیت‌ها را در بین افراد جامعه توزیع می‌کند و در نهایت امکان مشارکت افراد در فعل و انفعالات اجتماعی را فراهم می‌سازد. شهروندی، همانند جایگاه یک شیء دست‌ساز است که ارزش و اهمیت آن تنها به وسیله افرادی که با منابع فرهنگی و اجتماعی و اطلاعاتی آن آگاه هستند درک می‌شود. از این منظر شهروندی را باید ایجاد و نشر خلق و خوی شهروندی، تمایل داشتن به عمل در جهت نفع عموم و همچنین دقیق و حساس بودن نسبت به عواطف، نیازها و نگرش‌های دیگران قلمداد نمود. شهروندی بر تعهد و یا وظیفه‌ای که برای دیگران مناسب است، دلالت دارد (۱۱).

شهروندی مجموعه‌ای از ارتباطات عمده بین مردمی است که می‌خواهند از حالت طبیعت یعنی حالتی از زندگی که به صورت منزوی فقیرانه و به دور از پاکیزگی و به صورت حیوانی جریان دارد، اجتناب ورزند. از این رو شهروندی نوعی قرارداد اجتماعی است که هدف اصلی آن ارتقای رفاه و امنیت در سطح جامعه است و ضرورتاً به این امر می‌پردازد که افراد جامعه چگونه باید رفتار کنند تا به این هدف برسند (۹).

شهروندی دارای ماهیت دوگانه اجتماعی و سیاسی است. ماهیت اجتماعی به این نکته اشاره دارد که شهروندان چگونه باید با یکدیگر تعامل کنند. در حالی که جنبه سیاسی آن به تعامل شهروندان با دولت اشاره دارد. گرچه هر دو جنبه برای یک شهروند جهت مشارکت در یک جامعه دموکرات اساسی هستند (۱۲).

«شهروند حرفه‌ای» شهروندی است که حقوق و مسئولیت‌های حرفه‌ای خود را درک نماید، در گفت‌وگوها و انجمن‌های اجتماعی مشارکت کند، درصدد ارتقای دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های خود باشد، توانایی نقد و ارزیابی اطلاعاتی که دریافت می‌کند را داشته باشد (۱۳).

در سنت اسلامی، پس از پیشینه صدر اسلام و تجربه دینی-اخلاقی آن، فیلسوفانی چون فارابی و ابن‌سینا مفهوم مدینه فاضله را در سنت نوافلاطونی به کار بردند و اخلاقی را درباره ضرورت‌ها، حقوق و وظایف شهروندان چنین شهری مطرح کردند. در قرن بیستم دولت‌های رفاه و گسترش شهرنشینی، به حکومت‌های محلی بزرگ یعنی کلان‌شهرها امکان پیدا شدن دادند که هر یک دارای انباشت ثروت، جمعیت و قدرت دولت‌هایی کوچک و حتی متوسط بودند؛ این کلان‌شهرها امتیازات زیادی برای ساکنان خود فراهم می‌کنند، اما در عین حال مشکل‌ساز نیز هستند. (آلودگی‌های زیست‌محیطی، تنش‌ها و مزاحمت‌های همسایگی، شورش‌های شهری، اوباشیگری، انحرافات اجتماعی و غیره). با توجه به این پیشینه تاریخی-نظری، اخلاق شهروندی را می‌توان مجموعه‌ای از قوانین و عرف‌های اجتماعی تعریف کرد که بتوانند در این زمینه به‌ویژه در شهرهای بزرگ و متوسط به کار آیند. همچنین در شهرهای کوچک به دست‌اندرکاران و ساکنان این شهرها برای زندگی هماهنگ و بدون تنش چه با یکدیگر و چه با محیط زیست کمک می‌کند و به توسعه پایدار یعنی امکان گذار آرام موقعیت‌های مناسب کنونی و از میان برداشتن موقعیت‌های نامناسب کنونی، برای نسل‌های آینده امکان دهد.

خان محمدی هزاوه و همکاران، در پژوهشی تحت عنوان "طراحی الگوی فرهنگ شهروندی اسلامی - ایرانی مبتنی بر روش فرا ترکیب و راه‌کارهایی برای توسعه آن" دریافتند که مبتنی بر روش هفت‌مرحله‌ای فرا ترکیب، الگوی فرهنگ شهروندی بر اساس

این حقوق و تکالیف، لازم و ملزوم یکدیگرند و هیچ‌یک را نمی‌توان بدون دیگری تصور کرد. اما تعریف قانونی در خصوص تعریف شهروند که در بندی از قوانین باشد، وجود ندارد (۶).

شهروند خوب کسی است که حقوق فردی و جمعی خود را می‌شناسد، از آنها دفاع می‌کند، قانون را می‌شناسد، به آن عمل می‌کند و از طریق آن مطالبه می‌کند. او می‌داند که فرد دیگری هم حضور دارد و دفاع از حقوق او یعنی دفاع از حقوق خودش و فردی که در امور شهر مشارکت دارد. در کنار هر زندگی فردی، یک زندگی جمعی نیز وجود دارد و برای موفقیت در این نوع زندگی، باید فردگرایی و منفعت‌طلبی تا حدودی مهار شود و اخلاق جمعی رواج یابد. شهروند کسی است که هم منافع خود و هم دیگران را در نظر آورد و در سایه همکاری و همراهی با دیگران و پذیرش مسئولیت‌ها، شرایط بهتری را برای خویش و دیگران فراهم سازد (۷).

شهروندی مقوله‌ای منتزع یا جدا از فرهنگ شهروندان نیست. از این رو، برای داشتن شهروند فعال، باید مؤلفه‌ها و معنای شهروندی، برخاسته از فرهنگ شهروندان باشد نه صرف ملاحظه‌های حقوقی یا تأکید یک‌سویه بر آرمان‌های ایدئولوژیک (۸). امروزه زندگی شهری نیازمند قوانین، ارتباطات و تعاملات خاص خود است و هر گونه وقفه، کوتاهی و نادیده گرفتن قوانین و آداب شهرنشینی و رعایت نکردن حقوق دیگران، تنش‌ها، خشونت‌ها و ناملائیات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بسیاری را دامن خواهد زد. قوانین مربوط به شهرنشینی امروزه در قالب شهروند تداعی می‌شود، اما باید دانست که تنها استقرار فیزیکی در شهر معادل واژه شهروند نیست، بلکه شهروند باید در مدیریت بهینه شهر ایفای نقش کند؛ چرا که شهروندی بستر اجتماعی مناسبی را برای فعالیت فرد مهیا می‌کند تا او بتواند همه چیز را در خدمت پیشرفت خود به سوی تعالی به دست گیرد. بنابراین می‌توان گفت کارکرد اصلی شهروندی، اداره جامعه مبتنی بر رعایت حقوق دیگران و تعهد به انجام وظایف به‌منظور حفظ نهادهایی است که این حقوق را برقرار و پایدار نگه می‌دارند.

امروزه با توجه به اینکه اکثر مردم غرق در سونامی چشم و هم-چشمی و رقابت‌های ناسالم هستند، بدون شک فقط قسمت کمی از ذهن افراد جامعه برای فکر کردن به موضوع فرهنگ و صحیح زیستن باقی مانده است. اما شهروند با فرهنگ، دقیقاً همان کسی است که با وجود تمامی این معضلات و مشکلات این اصل مهم را جدی گرفته و غافل از این امر نباشد، چون شاخصه‌ی اصلی توسعه و پیشرفت یک جامعه وجود فرهنگ است. مصرف فرهنگی به میزان زیادی مرتبط با ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهروندان و خاستگاه خانوادگی آن‌هاست. دلیل اصلی برای این ارتباط این واقعیت است که مصرف فرهنگی نیاز به منابع فرهنگی دارد که از نسلی به دیگری منتقل می‌شوند. منابع فرهنگی، همچنین به‌عنوان سرمایه فرهنگی نام برده شده که معمولاً شامل: دانش فرهنگی و هنری، آداب مناسب و شایسته، پیچیدگی شناختی و ذائقه «خوب» هستند. مهمترین عاملی که می‌تواند منجر به افزایش میزان مصرف فرهنگی در شهر شود، ارتقای سطح فرهنگ شهروندی و در واقع داشتن فرهنگ مصرف فرهنگی از سوی شهروندان است. این مهم در گرو وجود «شهروند فرهنگی» است. لذا در این پژوهش به دنبال ارائه الگویی از شهروند فرهنگی هستیم. به‌عبارت دیگر پرسش اصلی این پژوهش این است که چه الگویی برای داشتن شهروند فرهنگی می‌توان ارائه داد؟

شهروندی زائیده زیستن در دنیای معاصر است. شهروندی با تأکیداتی تازه در تلاش است با ایجاد تفاهم در زندگی اجتماعی راه

حمایت می‌کند. برای حمایت از این هدف، نویسنده از یک رویکرد ضد انعطاف‌پذیر در آموزش مدنی - مکان، حضور، ملیت سیاسی، چشم‌اندازها، قدرت و مشارکت تشریح می‌کند تا ادبیات و اقدامات موجود در زمینه آموزش شهروندی را به چالش بکشد و تکمیل کند. رادریگز^۳، در پژوهشی تحت عنوان از حاشیه تا مرکز: توسعه آموزش شهروندی فرهنگی از طریق آموزش تاریخ آسیای آمریکایی دریافت که آموزش شهروندی یک هدف اصلی برای آموزش مطالعات اجتماعی است (۱۸). با این حال، در کلاس‌های ابتدایی، اغلب محدود به یادآوری دانش مدنی اصلی و یادگیری درباره تعداد انگشت‌شماری از قهرمانان آمریکایی است. این مطالعه کیفی از سه مربی آمریکایی آسیایی با استفاده از تئوری نژاد بحرانی آسیا برای بررسی چگونگی دستیابی معلمان از تجربیات فرهنگی و زبانی خود به منظور اطلاع‌رسانی به معلمان از آموزش شهروندی فرهنگی که از وی سؤال می‌کنند شهروندی بودن است. معلمان با تعریف مجدد اصطلاحات آسیایی آمریکایی و آمریکایی (شهروند)، آموزش شهروندی فرهنگی را با استفاده از همسایگان و ادبیات کودکان که باعث اختلال در مفهوم‌سازی هنجاری شهروندان شده است، اعمال کردند. کار آنها نشان می‌دهد که چگونه آموزگاران می‌توانند تصویری فراگیرتر از هویت مدنی، عضویت و نمایندگی را به زبان-آموزان جوان ارائه دهند.

مواد و روش‌ها

با توجه به اینکه تحقیق حاضر به ارائه الگویی از انگیزه‌های آشکار و پنهان در مصرف برند لوکس می‌پردازد، روش پژوهش بر حسب نوع داده، کیفی بر حسب مدل گراند تئوری بود. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان دانشگاهی و متخصصان و نخبگان حوزه فرهنگ کشور بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند و اصل اشباع ۲۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش گردآوری داده‌ها با روش کتابخانه‌ای، مصاحبه نیمه ساختار یافته انجام شد. با استفاده از مصاحبه اکتشافی، بررسی پیشینه و ادبیات تحقیق، داده‌ها جمع‌آوری، سپس با استفاده از روش گراند تئوری به‌وسیله سه مرحله کد گذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی، مدل مفهومی تبیین شد.

در این پژوهش از مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و مصاحبه‌های عمیق استفاده شد. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی چهار سؤال مصاحبه استفاده شد. ضمن این که سؤال‌های فرعی دیگری نیز در کنار هر سؤال برای درک تجارب شرکت‌کنندگان در حین مصاحبه مطرح می‌گردید. در حین انجام مصاحبه پژوهشگر با پرسش سؤال‌های راهنما، صحت برداشت خود را از گفته‌های مصاحبه‌شوندگان کنترل کرده است. پژوهشگر در فرایند نمونه‌گیری از شرکت‌کنندگان داده‌ها را مورد تحلیل قرارداد تا مواردی که ناقص بوده با دریافت اطلاعات جدید از شرکت‌کننده جدید کامل گردد. بعد از انجام ۲۰ مصاحبه، عوامل اصلی و فرعی در مصاحبه‌های قبلی تکرار می‌شد و پژوهشگر به اشباع رسید. از آنجا که به موازاتی که پژوهشگر داده‌های مشابه را بارها و بارها مشاهده کند، از لحاظ تجربی اطمینان حاصل می‌کند که یک مقوله به کفایت رسیده است و به عبارتی اشباع حاصل شده است. ویژگی‌های خبرگان پژوهش که به تأیید اساتید متخصص در این زمینه رسیده بود، افرادی با آگاهی و اطلاعات برجسته در این زمینه و توانا در ارائه اطلاعات دقیق بودند. در حین مصاحبه به جمع‌آوری نظرات در مورد شاخص‌های مناسب برای تعیین

مبانی اسلامی- ایرانی ارائه شد که شامل سه بعد حقوقی و وظیفه‌ای و ارزشی شهروندی و سیزده مولفه اصلی (حقوق سیاسی شهروندی، حقوق اجتماعی شهروندی، حقوق اقتصادی شهروندی، حقوق مدنی شهروندی، حقوق الکترونیکی شهروندی، وظایف اجتماعی شهروندی، وظایف سیاسی شهروندی، وظایف قانونی شهروندی، وظایف الکترونیکی شهروندی، وظایف اخلاقی و دینی شهروندی، ارزش‌های انسانی و اخلاقی شهروندی، ارزش‌های دینی شهروندی، ارزش‌های اجتماعی شهروندی) است (۱۴). همچنین، در پایان، راه-کارهای توسعه و ارتقای فرهنگ شهروندی اسلامی- ایرانی ارائه شده است. غفاری‌نسب و همکاران، در پژوهشی تحت عنوان تحلیل جامعه‌شناختی از وضعیت فرهنگ شهروندی (مورد مطالعه: شهروندان ۱۵ سال به بالای شهر اقلید) دریافتند که میزان فرهنگ شهروندی شهروندان اقلیدی در حد متوسط رو به بالا می‌باشد. بررسی فرضیه‌ها نشان داد که متغیرهای: جنسیت، وضعیت تأهل، باورهای مذهبی، هویت اجتماعی، میزان استفاده از رسانه و آگاهی سیاسی رابطه‌ی معناداری با فرهنگ شهروندی دارند (۱۵). در معادله رگرسیون نیز چهار متغیر هویت اجتماعی، میزان دین‌داری، میزان استفاده از رسانه و آگاهی سیاسی توانسته‌اند ۲۲.۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کنند. محمدی، در پژوهشی تحت عنوان "مطالعه رابطه سرمایه فرهنگی و فرهنگ شهروندی با شهروندی فرهنگی"؛ (مورد مطالعه: شهر کرج) دریافت که رابطه فرهنگ شهروندی و شهروندی فرهنگی تأیید شد، ولی بین سرمایه فرهنگی و شهروندی فرهنگی رابطه معناداری مشاهده نشد (۱۶). نتیجه‌گیری: شهروندان تا حدودی حضور شهروندان دیگر که در زبان، نژاد، رنگ، قومیت و غیره متمایز هستند را در یک مجموعه شهری پذیرفته‌اند و با حقوق و تکالیف خود نسبت به سایر شهروندان آشنا هستند. با در نظر گرفتن حقوق فرهنگی هر شهروند، هر یک از نژادها، قومیت‌ها و اقلیت‌های دینی و اجتماعی دارای حق شهروندی است و فرهنگ شهروندی می‌تواند عاملی برای ارتقای حقوق فرهنگی آنان باشد.

عبدالله و احمد^۱، در پژوهشی تحت عنوان شهروندی فرهنگی در مالزی: آموزش دانش‌آموزان به "فرهنگی پاسخگو" در مدارس دریافتند که نوآوری این مقاله، دلایل توجیهی راجع به اینکه چرا باید به شهروندی فرهنگی پرداخته شود، توضیح می‌دهد، زیرا مستلزم تقویت درک دانش‌آموزان در مورد علل و پیامدهای تنوع قومی و آمادگی آنها برای انجام اقدامات برای رفع وحدت ملی است (۱۷). از این رو آشکار است که ذی‌نفعان آموزش و پرورش هنوز چارچوبی منسجم برای آموزش شهروندی فرهنگی ایجاد نکرده‌اند و در این مقاله نقش اساسی که آموزش باید در پرداختن و پاسخگویی به مدارس در تمام پیچیدگی‌های خود داشته باشد، تأکید می‌کند. سبزیان^۲، در پژوهشی تحت عنوان تنش بین حاکمیت بومی و آموزش شهروندی چند فرهنگی: یک رویکرد ضد استعماری برای آموزش مدنی دریافت که در این مقاله، نویسنده بررسی می‌کند که چگونه پاک شدن و حذف بومی، ملیت و حاکمیت شهروندان، بر آموزش شهروندی چند فرهنگی نفوذ می-کند (۵). سپس تئوری‌های جهل برای بحث در مورد علائق مختلفی که پایه این پاک‌کننده‌ها هستند، استفاده می‌شود. این مقاله با تمرکز بر بورس‌های تحصیلی بومی که شامل مشارکت ساختاری به‌عنوان هدف آموزش شهروندی می‌شود، از تحصیل شهروندی حمایت می-کند که صریحاً با استعمار مخالف است و از حاکمیت بومی

1 Abdullah & Ahmad

2 Sabzalian

3 Rodriguez

تأییدپذیری در پژوهش کیفی این اطمینان را تأمین می‌کند که داده‌ها، تفسیرها و نتایج را می‌توان تا منابعشان ردگیری کرد. به منظور رسیدن به این هدف، محقق با ارائه خلاصه‌ای کلی از الگوی صورت‌بندی شده به ۱۰ نفر از اساتید جامعه‌شناسی و فرهنگ به‌طور مجزا داده شد و نظرات آنها جهت اصلاح و تعدیل گرفته شد همچنین در انتها مدل توسط چند نفر از اساتید و مصاحبه‌شوندگان رؤیت شده و اصلاحاتی روی آن انجام گرفت.

فلینت و همکاران علاوه بر موارد بالا موارد زیر را نیز برای سنجش اعتبار و روایی تحقیق کیفی مد نظر قرار داده‌اند.

عمومیت: میزانی که نشان می‌دهد، یافته‌ها ابعاد مختلف پدیده‌ی مورد بررسی را در خود جای داده‌اند. انجام ۲۰ مصاحبه عمقی با افراد خبره در هر رشته و بازبینی مکرر سؤال‌ها به منظور رسیدن به این امر انجام گرفت.

راستی: میزانی که نشان می‌دهد، تفسیرها تحت تأثیر تأثیر اطلاعات نادرست یا طفره رفتن مصاحبه‌شوندگان قرار نگرفته است. کلیه مصاحبه‌ها به‌صورت حرفه‌ای و در فضایی دوستانه و به میل خود مصاحبه‌شوندگان و به‌دور از هر گونه فشار انجام گرفت و هیچ‌گونه شواهدی دال بر تلاش مصاحبه‌شونده برای گریز از موضوعات مورد بحث یافت نشد.

تطابق: میزانی که نشان می‌دهد، یافته‌ها با ساختار ذهنی افراد نسبت به پدیده مورد بررسی تطبیق دارد. این امر از طریق روش‌های مورد استفاده برای تحقق اعتمادپذیری، قابلیت اطمینان و تأییدپذیری محقق شد.

فهم‌پذیری: میزانی که نشان می‌دهد، نتایج حاصل از تحقیق تا چه حد نماینده‌ای از جهان واقعی مصاحبه‌شوندگان است. بدین‌منظور یافته‌های تحقیق در اختیار ۱۰ نفر از مصاحبه‌شوندگان گذاشته شد و برای هر ۱۰ نفر قابل فهم بود. (فلینت و همکاران، ۲۰۰۲).

شکل زیر ابعاد روش گراند تئوری را نشان می‌دهد:

انگیزه‌های آشکار و پنهان در مصرف برند لوکس پرداخته و عوامل اصلی و فرعی مورد نظر بررسی و نهایی گردید. مدت زمان انجام مصاحبه بین ۳۰ تا ۶۰ دقیقه بود. در جدول ۱، سؤال‌های فرایند مصاحبه نشان داده شده است.

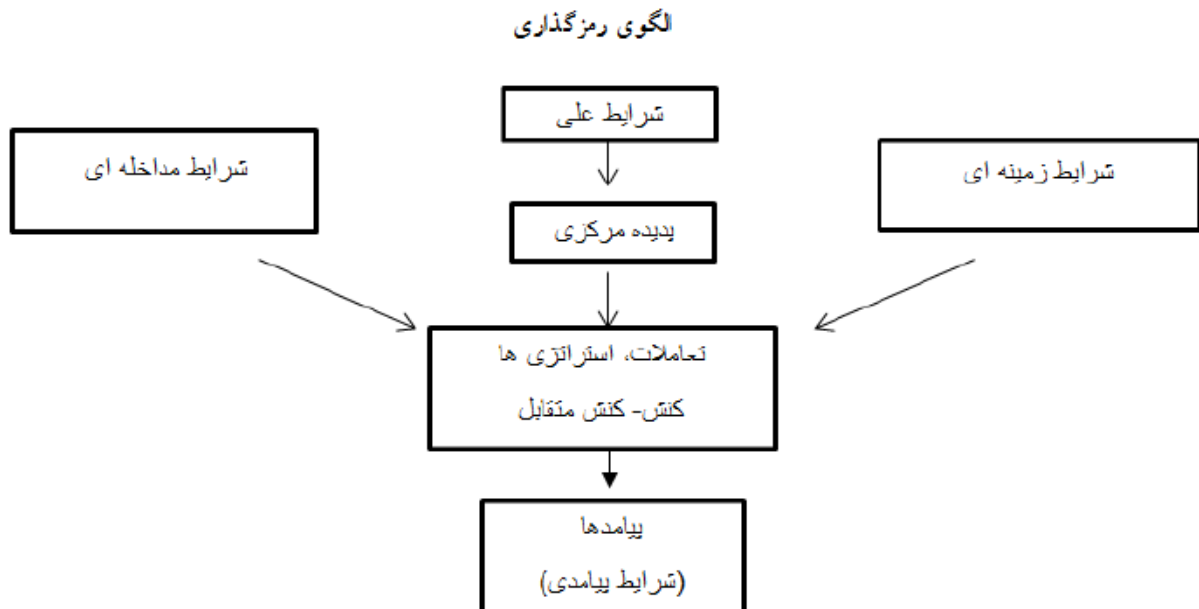
لینکلن و گوبا مفهوم قابلیت اعتماد پژوهش را مطرح کردند و چهار معیار برای آن در نظر گرفتند:

اعتبار پذیری: جایگزین کیفی معیار اعتبار درونی است. مربوط به ایجاد همخوانی میان واقعیت‌های مورد نظر شرکت‌کنندگان و واقعیت‌های ارائه شده توسط پژوهشگر است. به‌منظور تحقق این امر محقق مصاحبه‌های پیاده شده را چندین بار مورد ارزیابی شخصی قرار داد و سپس تفسیرهای خود از ۱۰ مصاحبه را برای خود مصاحبه‌شوندگان بازگرداند و بازخورد آنها را دریافت کرد که نتایج تفسیرها در کل مورد قبول مصاحبه‌شوندگان واقع شده بود و اصلاحات بسیار جزئی روی آنها صورت گرفت.

انتقال‌پذیری: معادل مفهوم اعتبار بیرونی در پژوهش کمی است و به درجه تعمیم‌پذیری یا انتقال نتایج پژوهش کیفی به زمینه‌ها و محیط‌های دیگر اشاره دارد. شرایط حاکم در خصوص شهروند فرهنگی به قدری ملموس است که خود خواننده می‌تواند انتقال-پذیری یافته‌ها به موقعیت‌های مشابه دیگر را مورد ارزیابی قرار دهد.

قابلیت اطمینان: جایگزین مفهوم پایایی در پژوهش کمی است. برای افزایش قابلیت اطمینان توصیه می‌کنند که پژوهشگر به شرایط متغیر طرح پژوهش، تغییرات پدیده‌های تحت مطالعه و به‌طور کلی به زمینه در حال تغییر پژوهش توجه کند و این تغییرات را به‌طور دقیق توصیف نماید. در طی مصاحبه‌ها شرکت‌کنندگان تجربیات جاری و پیشین خود را در مورد شهروندی فرهنگی را که خودشان دیده یا شنیده بودند را عنوان کردند و در نتیجه صرف‌نظر از زمان وقوع به تجربیات آنها پی برده شد.

تأیید پذیری: معادل مفهوم عینیت در پژوهش‌های کمی است. آیا داده‌ها و یافته‌ها توسط دیگران نیز قابل تأیید هستند یا نه؟ ملاک

شکل ۱. الگوی استراوس و کوربین (۱۳۹۰)، ص ۹۹، نقل در فلیک (۲۰۰۲) ص ۱۸۲.

یافته‌ها

در تحقیق حاضر بر اساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان مقوله‌های زیر به‌عنوان شرایط محوری شهروند فرهنگی شناسایی شده است. در جدول زیر کدگذاری باز، محوری و گزینشی و همچنین ابعاد شرایط علی، به‌طور هم‌زمان نشان داده شده است.

در این تحقیق به‌منظور دست یافتن به اهداف مورد نظر با ۲۰ نفر متخصصان و نخبگان حوزه فرهنگ مصاحبه عمقی انجام گرفت.

جدول ۱. شرایط محوری شهروند فرهنگی

شرایط	کدگذاری محوری (ابعاد)	کدگذاری گزینشی	کدگذاری باز (مفاهیم هم‌دسته)
	شهروند فرهنگ	شهروند مدنی	مردم جامعه نباید کسانی را تحمل کنند که افکارشان کاملاً مخالف با اکثریت مردم جامعه است. من علاقه‌ای به ارتباط با افرادی ندارم که قومیت و مذهب‌شان با من متفاوت است. من تمایل دارم با افرادی سر و کار داشته باشم که دیدگاه‌ها و تفکرات مشابهی با من دارند. حقوق فرد بیاده را رعایت می‌کنم. به حقوق دیگران توجه می‌کنم.
محوری	شهروند فرهنگ	شهروند اخلاق مدار	حق تقدم هنگام ایستادن در صف را رعایت می‌کنم. از چراغ قرمز عبور نمی‌کنم. از خیابان‌های یک‌طرفه در هنگام رانندگی عبور نمی‌کنم. از درختان و فضای سبز حفاظت می‌کنم. به نظر من بسیاری از مردم قابل اعتمادند. به نظر شما مردم تا چه اندازه به قول و قرارهای خود پای‌بند هستند. اکثر مردم در معامله با دیگران بی‌شیله و بی‌بند هستند. اگر ببینم کسی حالش به‌هم خورده و به‌زمین افتاده بالای سرش می‌روم. اگر کسی آدرس یا مسیری از من بپرسد به‌طور دقیق راهنمایی‌اش می‌کنم. حاضرم به خاطر نیازمندان، خون اهدا کنم. اگر در صف باشم و ببینم کسی خیلی عجله دارد، جایم را به او می‌دهم. اگر کارمند بانک به اشتباه مقداری زیادتر پول به من بدهد آن را بر می‌گردانم. بنده مهارت گفتگوی بالایی را در خود احساس می‌کنم.
	شهروند فرهنگ	شهروند سالم	اصول ایمنی (خیابان‌ها و بزرگراه‌ها و ساختمان‌ها) را رعایت می‌کنم. از امنیت اجتماعی، سلامت اجتماعی، رفتارهای جمعی و فراغت احساس شادمانی می‌کنم. از کیفیت زندگی‌ام راضی هستم. فرهنگ آبارتمان‌نشینی را به‌طور کامل می‌دانم و رعایت می‌کنم. از مواد مخدر و مشروبات الکلی استفاده می‌کنم. از ایستگاه‌های ورزش همگانی و وسایل ورزشی در پارک‌ها استفاده می‌کنم.
	شهروند فرهنگ	شهروند مطالبه گر	من احساس می‌کنم سازمان‌ها و به‌ویژه شهرداری در ارائه خدمات به مردم کم‌کاری می‌کند. من احساس می‌کنم فضای کافی برای نشاط و شادی افراد در جامعه خیلی کم است. به نظر بنده همه شهروندان باید حق خود را نسبت به من و جامعه ادا کنند. من حافظه تاریخی خوبی دارم.
	شهروند فرهنگ	شهروند خلاق	من از رویدادهای بین فرهنگی حمایت می‌کنم. شهرداری و سازمان‌های ذی‌ربط به تولیدات بین فرهنگی توجه زیادی می‌کنند. بنده نسبت به بسیاری از مسایل شهری تاب‌آوری خوبی دارم.
	در تحقیق حاضر بر اساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان مقوله‌های زیر به‌عنوان شرایط علی شهروند فرهنگی شناسایی شده است. در جدول	زیر کدگذاری باز، محوری و گزینشی و همچنین ابعاد شرایط علی، به‌طور هم‌زمان نشان داده شده است.	

جدول ۲. شرایط علی شهروند فرهنگی

شرایط	کدگذاری محوری (ابعاد)	کدگذاری گزینشی	کدگذاری باز (مفاهیم هم‌دسته)
عوامل علی	شهروند فرهنگی	سرمایه فرهنگی	در انتقال مفاهیم مهارت دارم. توانایی پاسخ‌گویی به سؤالات فی‌البداهه معلم یا هم‌کلاسی‌هایم را دارم. طرح متناسب با نیاز معلمان را طراحی می‌کنم.

<p>موارد مورد نیاز را به آسانی ارائه می‌دهم. امکانات جدید را بدون مشکل می‌پذیرم. موارد لازم به معلم یا هم‌کلاسی‌هایم فهمانده و توضیح لازم را می‌دهم.</p>	
<p>کتاب‌های غیر درسی را مطالعه می‌کنم. مجلات و روزنامه‌ها را مطالعه می‌کنم. به فیلم‌های هنری علاقه دارم و آنها را تماشا می‌کنم. از موزه یا نمایشگاه‌های هنری و فرهنگ‌سراها بازدید می‌کنم.</p>	
<p>تعداد کتاب‌های غیر درسی موجود در خانه ما زیاد است. در منزل تعدادی آثار هنری از قبیل نقاشی و مجسمه دارم. به تماشای تئاتر علاقه دارم. به موسیقی علاقه دارم.</p>	
<p>به نویسندگی و شاعری علاقه دارم. به نقاشی و خطاطی علاقه دارم. بالاتر بودن مدرک تحصیلی فرد در موفقیت وی نقش مهمی دارد. بالاتر بودن میزان درآمد فرد در موفقیت وی نقش مهمی دارد.</p>	
<p>بالاتر بودن میزان درآمد خانواده در موفقیت وی نقش مهمی دارد. مدرک تحصیلی زبان‌های خارجی در موفقیت وی نقش مهمی دارد. نوع مدرک تحصیلی (دانش‌سرای یا تربیت معلم، دانشگاه‌های سراسری یا ملی پیام نور یا دانشگاه آزاد) در موفقیت وی نقش مهمی دارد.</p>	
<p>رشته تحصیلی (علوم پایه، علوم فنی و مهندسی، علوم انسانی) در موفقیت وی نقش مهمی دارد. احساس تعلق به جامعه دارم به گونه ای که در رفتارم تأثیر تأثیر می‌گذارد. نسبت به پایگاه‌های اجتماعی آینده خود در دنیای گسترده‌تر اجتماعی حساس شده‌ام و دچار تشویش می‌شوم.</p>	
<p>در مقابل آن همه وسعت انتخاب و امکانات مختلف اجتماعی که در معرض آن قرار دارم، از پایی در می‌آیم.</p>	
<p>درگیر فعالیت‌هایی می‌شوم که ممکن است از لحاظ اجتماعی برایم زیان بار باشند. نسبت به اهداف معینی که از جانب دیگران تعیین می‌گردد، احساس تعهد می‌کنم. به مفاهیم یکپارچه‌ای از هویت اجتماعی، جهت‌گزینی و جهان‌بینی نسبت به آن نایل شده‌ام. با نوعی تضاد و تعارض عرصه‌های مختلف اجتماعی مواجه هستم.</p>	
<p>از مقبولیت اجتماعی لازم برخوردارم. در جمع دوستان خود دارای شان و منزلت هستم.</p>	<p>شهروند فرهنگی</p>
<p>با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه بیگانه شده‌ام. انتظار چندانی از رضایت‌بخش بودن رفتار خودم در آینده ندارم. نسبت به احساس واقعی، علاقه و باورهای خویش بیگانه شده‌ام. با گوشه‌نشینی و انزوا، خود را از گزند جامعه به حاشیه می‌کشانم. برای رفتارها و باورهای خود خطوط راهنمایی در اختیار ندارم.</p>	<p>هویت اجتماعی</p>
<p>از خود بیگانه شده‌ام. راه‌هایی را برای رسیدن به هدف‌هایم انتخاب می‌کنم که جامعه آن‌ها را تأیید نمی‌کند. توانایی جهت‌بخشیدن به زندگی فردی خودم را ندارم. به تصویر درستی از نقش و موجودیت خویش که سر منشاء یک زندگی متعادل فردی است، دست پیدا کرده‌ام.</p>	
<p>توانایی توصیف خویش را دارم. از مهارت‌های فردی خود برای دستیابی به حس مشارکت استفاده می‌کنم. هنگام ارتباط با افرادی از فرهنگ‌های متفاوت، آگاهانه از دانش فرهنگی خود، بهره می‌برم. هنگام روبه‌رو شدن با افرادی از فرهنگ‌های متفاوت، دانش فرهنگی خود را هماهنگ می‌کنم. در تعامل با افرادی که دارای فرهنگ‌های متفاوت هستند، نسبت به دانش فرهنگی مورد استفاده خود، آگاهم.</p>	
<p>هنگام تعامل با افراد فرهنگ‌های متفاوتی صحت دانش فرهنگی خود را واریسی (چک) می‌کنم. من با نظام‌های اجتماعی و آموزشی فرهنگ‌های دیگر آشنا هستم. من با قواعد زبان‌ها و لهجه‌های دیگر آشنا هستم. (برای مثال از لحاظ لغت، گرامر) من نسبت به ارزش‌های فرهنگی و باورهای مذهبی فرهنگ‌های دیگر آگاهی دارم. سنت‌های ازدواج در سایر فرهنگ‌ها را می‌شناسم.</p>	<p>هوش فرهنگی</p>
<p>نسبت به هنر و صنایع دستی فرهنگ‌های دیگر شناخت دارم.</p>	<p>شهروند فرهنگی</p>

<p>با قواعد ابراز رفتارهای غیر کلامی در فرهنگ‌های دیگر آشنا هستم. از گفتگو و رو به رو شدن با افرادی از فرهنگ‌های دیگر لذت می‌برم. اطمینان دارم که می‌توانم با شرایط فرهنگ‌های دیگر خو بگیرم.</p>	<p>مطمئنم که می‌توانم استرس‌های ناشی از سازگاری با فرهنگ‌های دیگر را کنترل و رفع نمایم. از زندگی در فرهنگ‌هایی که برایم نا آشناست لذت می‌برم. مطمئنم که می‌توانم با شرایط زندگی در فرهنگ متفاوت (جدید) خو بگیرم. در صورت ضرورت در گفتگو با افرادی از سایر فرهنگ‌ها، رفتار کلامی (برای مثال لهجه، تن صدا) خود را تغییر می‌دهم.</p>	<p>در تعامل با افرادی از سایر فرهنگ‌ها، متناسب با موقعیت، از مکث و سکوت مناسب با آن فرهنگ استفاده می‌کنم. در صورت ضرورت هنگام گفتگو و رو به رو شدن با افرادی از سایر فرهنگ‌های سرعت صحبت کردن خود را تغییر می‌دهم.</p>	<p>در صورت ضرورت وقتی که با افرادی از سایر فرهنگ‌ها رو به رو می‌شوم، رفتارهای غیر کلامی خود را تغییر می‌دهم. در صورت ضرورت هنگام صحبت کردن با افرادی از سایر فرهنگ‌ها، حالت‌های چهره‌ام را تغییر می‌دهم.</p>	<p>سبک زندگی اسلامی_ ایرانی خود را تقویت و توسعه می‌دهم. فضای مناسب رشد سیاسی-فرهنگی برای خودم ایجاد می‌کنم. از شیوه‌های نوین آموزش بهره‌برداری می‌کنم. از فناوری نوین و متنوع ارتباطی و اطلاعاتی در حوزه فرهنگ استفاده می‌کنم. در کارگاه‌های آموزشی در حوزه فرهنگی و اجتماعی مبتنی بر روش‌های نوین آموزشی پژوهش شرکت می‌کنم. در شوراها و شورا یاری‌ها (انتخابات شورای شهر) مشارکت می‌کنم.</p>	<p>در فعالیت‌ها و اقدامات داوطلبانه (عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، ورزشی، محیط زیست و...) مشارکت می‌کنم. در نهادهای اجتماعی (مساجد، شرکت‌های تعاونی، سازمان‌های مردم نهاد و...) مشارکت می‌کنم. طرح و ایده درباره حل یا کاهش مسایل و مشکلات محلی، شهری و کلان‌شهری ارائه می‌دهم. بی‌گیری و مراجعه به ادارات را برای آسفالت محل یا تأمین روشنایی خیابان و موارد مشابه را وظیفه خود می‌دانم.</p>	<p>بین اعضای خانواده نزدیکی وجود دارد. توانایی خانواده من در مقابله با استرس زیاد است. توانایی خانواده من برای انعطاف‌پذیری زیاد است. توانایی خانواده من برای به اشتراک گذاشتن تجربیات مثبت است. کیفیت ارتباط بین اعضای خانواده خوب است. خانواده من در حل اختلافات توانایی لازم را دارند.</p>	<p>من زمان زیادی را با خانواده ام می‌گذرانم. همیشه راه بحث در مورد مشکلات را پیدا می‌کنیم. انتقاد در خانواده ما امری پذیرفته شده است. اعضای خانواده نگران یکدیگر هستند.</p>	<p>از اینترنت برای فعالیت‌های علمی استفاده می‌کنم. از اینترنت برای گذراندن اوقات فراغت و سرگرمی استفاده می‌کنم. از هر نوع بیست الکترونیکی استفاده می‌کنم. از چت (اتاق گفتگو) استفاده می‌کنم.</p>	<p>برنامه‌های علمی، پزشکی و تربیتی کانال‌های ماهواره‌ای مشاهده می‌کنم. فیلم‌ها، شواهد، تبلیغات تجاری تلویزیونی‌های خارجی مشاهده می‌کنم. به برنامه‌های رادیوهای خارجی گوش می‌دهم. روزنامه‌ها و مجلات داخلی مطالعه می‌کنم. به برنامه‌های رادیو داخلی گوش می‌دهم. کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنم. برنامه‌های تلویزیونی داخلی مشاهده می‌کنم. حقوق تمامی شهروندان جامعه را رعایت می‌کنم.</p>	<p>رعایت حقوق و قوانین همسایگی از اولویت‌های من است. رعایت حقوق و قوانین محله‌ای و شهری برای من اهمیت خاصی دارد.</p>
	اهداف فرهنگی	شهروند فرهنگی	مشارکت فرهنگی	شهروند فرهنگی	تعاملات خانوادگی	شهروند فرهنگی	مصرف رسانه	شهروند فرهنگی	حقوق فرهنگی	شهروند فرهنگی

رعایت حقوق و قوانین محله‌ای را وظیفه خود می‌دانم. حقوق و قوانین شهروندی و اجتماعی را رعایت می‌کنم.		
تنوع و تکثر فرهنگ در جامعه را می‌پذیرم و به آنها احترام می‌گذارم. برای من یادش‌های فردی نسبت به رفاه گروهی از اهمیت کم‌تری برخوردار است. یک فرد نایستی بدون در نظر گرفتن خیر و رفاه گروه تنها به دنبال اهداف خودش باشد. از نظر من این که فرد کار کند تا مورد قبول گروه باشد از اهمیت بیشتری برخوردار است تا این که کار مورد قبول خودش باشد. ایجاد وضعیتی مطمئن، آرام‌بخش و خالی از هرگونه تهدید و تعرض از اولویت بالایی در زندگی من برخوردار است. از همه‌ها و حمله‌هایی است که ارزش‌ها، آداب و رسوم، اعتقادات و باورها را در معرض خطر استحاله و یا نابودی قرار می‌دهد، بیزارم. امنیت فرهنگی	تفاوت‌های فرهنگی	شهروند فرهنگی
امنیت فرهنگی یکی از ابعاد امنیت انسانی است.	امنیت فرهنگی	شهروند فرهنگی

در پژوهش حاضر استراتژی‌های شهروند فرهنگی، حاصل از کدگذاری گزینشی مطابق با جدول زیر است.

جدول ۳. استراتژی‌های شهروند فرهنگی

شرایط	ابعاد	کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز (مفاهیم هم دسته)
				برنامه‌ریزی برای افزایش خودآگاهی تیپ‌های شخصیتی و هوش‌های هشت‌گانه
		هویت مداری	فردی	افزایش آگاهی نوجوانان در خصوص هیجان‌ات و رفتارهای جنسی و جهت‌دهی سالم
	معناگرا		اجتماعی	افزایش آگاهی کودکان از روش‌های خودمراقبتی در برابر تعرض تقویت هویت و افزایش تعلق اقشار حاشیه‌نشین به جامعه شهری
		اخلاق مداری	کاربردی	ایجاد و احیای باتوق‌های فرهنگی اجتماعی
			هنجاری	برنامه‌ریزی برای ارتقای فرهنگ ترافیک
			مدنی	تشکیل باشگاه سفیران شهروندی
			مدیریتی	برنامه‌ریزی برای هم‌افزایی نهادهای مدنی و خیریه‌ها
استراتژی		مشارکت و همدلی	مدیریتی	استفاده از ظرفیت نهادهای مدنی و خیریه‌ها در پیشبرد اهداف سازمان
			فرهنگی	برنامه‌ریزی برای ارتقای کارآفرینی اجتماعی
	زیست‌پذیر		فرهنگی	برنامه‌ریزی برای تقویت مسئولیت‌پذیری و مشارکت اجتماعی
			اجتماعی	تکیه به فرهنگ بومی و ملی
			اجتماعی	دنبال نمودن اخبار و اطلاعات فرهنگی و اجتماعی شهر
			اجتماعی	برنامه‌ریزی برای افزایش سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای سلامتی
		سلامت	روانی	فرهنگ‌سازی برای افزایش کیفیت ازدواج و پایداری خانواده سلامتی
			روانی	برنامه‌ریزی برای افزایش نشاط اجتماعی و شادی شهروندان سلامتی
			جسمی	برنامه‌ریزی برای مدیریت خشم سلامتی
			مهارت	برنامه‌ریزی برای اصلاح عادات و روش‌های خورد و خوراک سلامتی
	انسان‌محور	خلاقیت	کارآفرینی	آموزش شهروندی به روش‌های جذاب و مدرن
			کارآفرینی	برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و هنری

با شناسایی شرایط زمینه‌ای از دل داده‌ها، محقق این امکان را پیدا می‌کند که پاسخ‌های داده شده توسط مشارکت‌کنندگان را تحت این شرایط پیدا کند.

شرایط زمینه‌ای یک پدیده مختص همان پدیده هستند. در پژوهش حاضر چندین عامل به‌عنوان عوامل بستر و زمینه‌ای شناسایی شدند.

جدول ۴. شرایط زمینه‌ای شهروند فرهنگی

شرایط	کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز (مفاهیم هر دسته)
زمینه‌ای (تسهیل‌کننده‌ها)	زیستی	ترافیک	اجرای جشن‌های شهری با محورهای بازیافت، محیط زیست و ترافیک
		سلامت	اجرای فاز سوم نمایشگاه فیزیک و سلامت تولید و توزیع بسته‌های «زندگی خوب»
	اجتماعی	بخش خصوصی	استفاده از توانمندی بخش خصوصی و شهروندان در اداره مراکز فرهنگی، ورزشی و تفریحی به صورت هیأت امنایی با تدوین استانداردها و آیین‌نامه‌ها

استفاده از توان مشورتی و اجرایی محافل فرهنگی و سازمان‌های مردم نهاد در اجرای برنامه‌های شهری	سازمان‌های مردم نهاد	
برگزاری جشنواره شعر و ترانه با محوریت فرهنگ شهروندی	برگزاری جشنواره	
برگزاری جشنواره تولید کتاب با موضوع شهروندی فرهنگی ویژه دانش‌آموزان		
برگزاری جشنواره فیلم کوتاه با محوریت شهروندی فرهنگی	کارگاه‌های آموزشی	فرهنگی
برگزاری تورها و کارگاه‌های آموزشی شهروندی فرهنگی (مجموعه فرهنگی)		
برگزاری برنامه‌های فرهنگی و آموزشی با موضوع سلامت و پیش‌گیری از بیماری‌ها (مجموعه برنامه)	برنامه‌های فرهنگی	
ایجاد فرهنگ‌سرا برای هر منطقه‌ای از شهر		
معرفی و عرضه محصولات فرهنگی هر منطقه در جشنواره‌ها		
اجرای برنامه‌های آموزشی ویژه، جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی در مناطق محروم و حاشیه شهر (مجموعه فرهنگی)	کاهش آسیب‌های اجتماعی	روان‌شناختی
کیفیت مطلوب مهارت‌های زندگی و ارتباطی افراد	مهارت زندگی	
ارائه مشاوره‌های فردی و گروهی به شهروندان (مجموعه فرهنگی)	مشاوره	
تقویت ناوگان حمل و نقل عمومی	حمل و نقل	
افزایش تعداد و کیفیت ایستگاه‌های ورزش همگانی	ورزش	زیرساختی
بهینه‌سازی مکان‌های در اختیار شهرداری به منظور ایجاد تماشاخانه‌های محلی	مکان‌های تاریخی	
پایگاه اقتصادی اجتماعی داشتن زنان	پایگاه اقتصادی	

شرایط مداخله‌گر عوامل خاصی هستند که تخفیف‌دهنده یا تغییر-دهنده شرایط علی می‌باشند و معمولاً اثر این عوامل در مقایسه با عوامل در مقایسه با عوامل لی-کم-رنگتر است و یا به‌طور غیر

جدول ۵. شرایط مداخله‌گر شهروند فرهنگی

شرایط عوامل مداخله‌گر	کدگذاری محوری خارجی	کدگذاری باز (شاخص) دخالت فرهنگ‌های بیگانه
	داخلی	مهاجر پذیر بودن بیش از ظرفیت شهر تهران دخالت فضاهای سایبری بیکاری شهروندان سبک زندگی اشتباه برخی از افراد
هرجا انجام یا عدم انجام عمل یا تعامل معینی در پاسخ به امر یا مسأله‌ای یا به منظور اداره یا حفظ موقعیتی از سوی فرد یا افرادی انتخاب شوند، پیامدهایی پدید می‌آید. برخی از این پیامدها خواسته و برخی ناخواسته‌اند. در این پژوهش		پایین بودن سطح رفاه در برخی از شهروندان پیامدهای حاصل از شهروند فرهنگی بر اساس کدگذاری گزینشی به شرح زیر به دست آمدند.

جدول ۶. پیامدهای حاصل از شهروند فرهنگی

پیامد	کدگذاری محوری (ابعاد)	کدگذاری گزینشی
		کدگذاری باز (مفاهیم هم دسته)
	شهروند فرهنگی	یکی از پیامدها و تأثیرات شهروند مطلوب شدن تأثیر آن بر روی افزایش تمایلات دینی شهروندان است.
		دستورات و احکام دین اسلام اصولی است که به هیچ عنوان حقوق شهروندی دیگران را نقض نخواهد کرد.
پیامدها		دستورات دین با دعوت به مشارکت یویا شهروندان را تشویق به فعالیت یویا می‌کنند. با کمک کردن به دیگران می‌توان دین خود را به جامعه ادا کرد. هر کس در قبال رفتارهای اعضای خانواده خود مسؤول است.
	شهروند فرهنگی	هر کس موظف است که مشکلات شهر یا محل خود را به مسؤولان ذی‌ربط اطلاع دهد.
		هر کس وظیفه دارد تا جایی که می‌تواند کارش را به بهترین نحو انجام دهد. همه مردم باید از قانون پیروی کرده و به آن احترام بگذارند.
	شهروند فرهنگی	مقبولیت اجتماعی

<p>تخطی از قانون به هیچ وجه قابل توجیه نیست و بنابراین باید خاطیان مجازات شوند. قانون شکنان باید همیشه تحت تعقیب بوده و مجازات شوند. مسئولان شهری می‌کوشند تا اعتماد شهروندان را به خود جلب کنند. با کاهش اعتماد عمومی احتمال مشارکت عامه مردم در فرایندهای سیاسی کاهش می‌یابد. با کاهش اعتماد عمومی کناره‌گیری شهروندان از حمایت مسئولان مشروعیت حاکمیت مردم‌سالار را با مشکل مواجه می‌کند. اعتماد عمومی بین عامه مردم نویدبخش شهری خواهد بود که تمام شهروندان با رضایت باطنی برای مشارکت در امور شهرشان اقدام خواهند نمود. در صورت اینکه همه شهروندان اصول فرهنگی را رعایت کنند به‌طور قطع شاهد خواهیم بود که نظم عمومی در تمامی مراکز عمومی همانند پارک‌ها، مترو و سایر اماکن عمومی برقرار خواهد شد.</p>	<p>اعتماد عمومی بین شهروندان</p>	<p>شهروند فرهنگی</p>
<p>مسائلی چون موازین اسلام، مصالح عمومی و منفعت عمومی، هر کدام می‌توانند به عنوان تعبیری از نظم عمومی در برابر حقوق و آزادی‌های شهروندان مورد استفاده قرار گیرند. در فرهنگ ما، مکان‌محوری و زمان‌محوری نیز به عنوان عوامل محدودکننده حقوق و آزادی‌ها می‌باشد. در جهت ایجاد توازن میان ارزش‌های سرمایه‌گذاران و نیازهای جامعه فعالیت می‌کنم علاوه بر فعالیت‌های داخلی و محلی، از توان بالقوه‌ای برای برانگیختن پیشرفت‌های جهانی برخوردارم.</p>	<p>نظم عمومی</p>	<p>شهروند فرهنگی</p>
<p>بیشتر به دنبال تحقق پیشرفت‌ها و کارآمد کردن اندیشه‌های اجتماعی خود هستیم تا صرفاً درک یک نیاز اجتماعی. غالباً در جستجوی فرصت‌ها و زمینه‌های جدید انجام کار، ایجاد مدل‌های بدیع و خلق روش‌های نو هستیم. در انجام فعالیت‌هایم، فرآیند مستمر دستیابی، یاد گرفتن و پیشرفت را دنبال می‌کنم. برای ایجاد تغییر در بخش‌های اجتماعی جامعه، دیدگاهی شفاف و روشن دارم در قبال ذینفعان و نیز جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کنم به دنبال ایجاد پیشرفت‌های واقعی اجتماعی هستیم.</p>	<p>ارتقای کارآفرینی اجتماعی</p>	<p>شهروند فرهنگی</p>

در آخر مدل مفهومی پژوهش بر اساس مدل گراندد تئوری طراحی شد که در ادامه به آن می‌پردازیم:

شرایط زمینه‌ای
عوامل زیستی
 اجرای جشنهای شهری با محورهای بازیافت، محیط زیست و ترافیک
 اجرای فاز سوم نمایشگاه فیزیک و سلامت تولید و توزیع بسته های
 «زندگی خوب»
عوامل اجتماعی
 استفاده از توانمندی بخش خصوصی و شهروندان در اداره مراکز
 فرهنگی، ورزشی و تفریحی به صورت هیات امنایی با تدوین استانداردها
 و آیین نامه ها
 استفاده از توان مشورتی و اجرایی محافل فرهنگی و سازمان های مردم
 نهاد در اجرای برنامه های شهری
عوامل فرهنگی
 برگزاری جشنواره شعر و ترانه با محوریت فرهنگ شهروندی
 برگزاری جشنواره تولید کتاب با موضوع شهروندی فرهنگی ویژه دانش
 آموزان
 برگزاری جشنواره فیلم کوتاه با محوریت شهروندی فرهنگی
 برگزاری تورها و کارگاههای آموزشی شهروندی فرهنگی و مهارتهای
 اجتماعی (مجموعه فرهنگی)
 برگزاری برنامههای فرهنگی و آموزشی با موضوع سلامت و پیشگیری از
 بیماریها (مجموعه برنامه)
 ایجاد فرهنگ سرا برای هر منطقه ای از شهر
 معرفی و عرضه محصولات فرهنگی هر منطقه در جشنوارهها
عوامل روانشناختی
 اجرای برنامه های آموزشی ویژه، جهت کاهش آسیب های اجتماعی در
 مناطق محروم و حاشیه شهر (مجموعه فرهنگی)
 کیفیت مطلوب مهارت های زندگی و ارتباطی افراد
 ارائه مشاوره های فردی و گروهی به شهروندان (مجموعه فرهنگی)
عوامل زیرساختی
 تقویت ناوگان حمل و نقل عمومی
 افزایش تعداد و کیفیت ایستگاه های ورزش همگانی
 بهینه سازی مکان های در اختیار شهرداری به منظور ایجاد تماشاخانه
 های محلی
 پایگاه اقتصادی اجتماعی داشتن زنان

عوامل علی
مشارکت فرهنگی
 مشارکت در انتخابات
 مشارکت در فعالیتهای و اقدامات داوطلبانه
 مشارکت در نهادهای اجتماعی
 طرح ایده
 پیگیری و مراجعه به ادارات برای امور فرهنگی
حقوق فرهنگی
 رعایت حقوق تمامی شهروندان جامعه
 رعایت حقوق همسایگی و محله ای
هوش فرهنگی
 استفاده از دانش فرهنگی و آگاهی از آن
 آشنایی با نظام های اجتماعی و آموزشی فرهنگ های دیگر
 آشنایی با قواعد زبان ها و لهجه های دیگر
 آگاهی از ارزش های فرهنگی و باورهای مذهبی فرهنگ های
 دیگر
 شناخت سنت های ازدواج در سایر فرهنگ ها
 شناخت هنر و صنایع دستی فرهنگ های دیگر
 آشنایی با رفتارهای غیر کلامی در فرهنگ های دیگر
 لذت رو به رو شدن با افرادی از فرهنگ های دیگر و زندگی با آنها
 خوگرفتن با فرهنگ های دیگر
 کنترل استرس های ناشی از سازگاری با فرهنگ های دیگر
 خوگرفتن با شرایط جدید
 تغییر لپچه در مواجهه با فرهنگ های دیگر
 تعامل مناسب و بجا با فرهنگ های دیگر
تعاملات خانوادگی
 نزدیکی بین اعضای خانواده
 توانایی مقابله با استرس
 انعطاف پذیری
 داشتن تجربیات مثبت
 کیفیت ارتباط بین اعضای خانواده
 توانایی خانواده در حل اختلافات
 گذراندن اوقات با خانواده
 جستجو برای یافتن نتیجه مشکلات
 انتقادپذیری و نگرانی برای یکدیگر
تفاوتهای فرهنگی
 پذیرش تنوع و تکثر فرهنگ در جامعه
 اهمیت پاداش گروهی نسبت به فردی
 اهمیت دادن به گروه
مصرف رسانه
 استفاده از اینترنت برای فعالیتهای علمی و گذراندن اوقات فراغت
 استفاده از پست الکترونیکی و چت کردن
 مشاهده برنامه های علمی، پزشکی و تربیتی کانالهای ماهوارهای
 مشاهده فیلمها، شوها، تبلیغات تجاری تلویزیونهای خارجی
 گوش دادن به برنامه های رادیویی خارجی
 مطالعه روزنامه ها و مجلات داخلی
 گوش دادن به برنامه های رادیویی داخلی
 مطالعه کتب غیر درسی
 مشاهده برنامه های تلویزیونی داخلی

عوامل علی
سرمایه فرهنگی
 مهارت در انتقال مفاهیم
 توانایی پاسخ گویی به سوالات فیالبداهه
 طراحی طرح متناسب با نیاز
 پذیرش امکانات جدید
 فهماندن مطالب به دیگران
 مطالعه کتابهای غیردرسی و مجلات و روزنامه ها
 تماشای فیلمهای هنری
 بازدید از موزه یا نمایشگاههای هنری و فرهنگسراها
 مطالعه کتابهای مختلف و ارائه آسان
 داشتن آثار هنری در منزل
 علاقمندی به تماشای تئاتر، موسیقی، نویسندگی و
 شاعری، نقاشی و خطاطی
 بالا بودن میزان درآمد فرد و خانواده
 مدرک زبان، نوع مدرک تحصیلی و رشته تحصیلی
اهداف فرهنگی
 فضای مناسب رشد سیاسی - فرهنگی
 بهره برداری از شیوه های نوین آموزش
 استفاده از فناوری نوین و متنوع ارتباطی و اطلاعاتی در
 حوزه فرهنگ
 شرکت در کارگاه های آموزشی در حوزه فرهنگی
 سبک زندگی
هویت اجتماعی
 احساس تعلق و تعهد
 اضطراب از بودن در شبکه های اجتماعی
 ناراضی بودن از وسعت انتخاب و امکانات مختلف
 اجتماعی
 بودن در فعالیت های زبان پار
 جهان بینی نسبت به هویت اجتماعی
 مواجهه با تعارض عرصه های مختلف اجتماعی
 مقبولیت اجتماعی و داشتن شأن و منزلت در جمع
 بیگانگی با ارزش ها و هنجارها
 ناامیدی از رضایت بخش بودن رفتار
 بیگانگی نسبت به احساس واقعی، علاقه و باورهای
 خویش
 گوشه نشینی، بیگانگی از خویش و انزوا و رفتارهای نابجا
 انتخاب اشتباه برای رسیدن به اهداف
 ناتوانی در انجام کارهای فردی
 توانایی توصیف خویش و داشتن تعادل فردی
 استفاده از مهارت های فردی
امنیت فرهنگی
 ایجاد وضعیتی مطمئن
 دوری از خطر نبودن اعتقادات و باورها

پدیده محوری
شهروند فرهنگی

شرایط مداخله گر
عوامل خارجی
 دخالت فرهنگهای بیگانه
 مهاجر پذیر بودن بیش از ظرفیت شهر تهران
 دخالت فضاهای سایبری
عوامل داخلی
 بیکاری شهروندان
 سبک زندگی اشتباه برخی از افراد
 پایین بودن سطح رفاه در برخی از شهروندان

شکل ۲: الگوی شهروند فرهنگی

این دسته‌بندی و توافقاتی که در ادامه هر کدام از این دسته‌بندی‌ها به صورت مجزا آورده شده است.

با توجه به جدول شدت توافق در هر مرحله از فرآیند گراند تئوری در حد نسبتاً زیاد تا تقریباً کامل بود. بنابراین نیازی به تغییر

شرایط علی	شرایط مداخله‌گر	استراتژی‌ها	شرایط زمینه‌ای	محوری	پایامدها
۰.۶۴	۰.۵۰	۰.۸۱	۰.۴۹	۰.۵۹	۰.۵۸

نتیجه‌گیری

این تحقیق بر اساس ایده‌های حاصل از دیدگاه‌ها و نظرات ۲۰ نفر از متخصصان در حوزه‌های فرهنگی صورت گرفت در ادامه به بررسی نتایج ابعاد شهروند فرهنگی ارائه شده در مدل گراند تئوری می‌پردازیم:

شهروندی فرهنگی، مفهومی است که بر تفاوت‌های فرهنگی و غنیمت شمردن این تفاوت‌ها تأکید می‌نماید ضمن این‌که به هنجارهای برتر ملی نیز احترام گذاشته می‌شود. از این منظر، تفاوت‌ها به‌عنوان یک فرصت تلقی می‌شوند نه به‌عنوان تهدید. شهروند فرهنگی بر نقش تضاد و تعارض در شکل‌گیری فرهنگ جدید و اشکال سیاسی جدید تأکید دارد. همچنین مفهوم شهروندی فرهنگی تحت تأثیر ساختمان ذهنی و گرایش‌های فرهنگی افراد جامعه است «که انسان‌ها از طریق آن‌ها با جهان اجتماعی برخورد می‌کنند. زیرا انسان‌ها مجهز به یک رشته طرح‌های ملکه ذهن شده‌اند، با آنها جهان اجتماعی‌شان را ادراک، فهم، ارزیابی و ارزش‌گذاری می‌کنند. از طریق همین طرح‌های ذهنی است که آدم‌ها عملکردهایشان را تولید می‌کنند.

"اهداف فرهنگی"، یکی از عوامل مؤثر بر شهروند فرهنگی که در این پژوهش به آن اشاره شده است، اهداف فرهنگی می‌باشد. با توجه به ادبیات پژوهش از وجوه اصلی اندیشه مارشال این است که این نظریه نوعی وابستگی متقابل درباره حقوق شهروندی را بیان می‌کند. از نتایج مهم این دیدگاه این است که مشخصه برخوردار بودن هر شهروند از بنیان‌های فرهنگی شهروندی و بهره‌مند بودن از این حقوق در آن مطرح شده است. شهروندی دارای ابعاد و قلمروهای مختلفی است که باید مورد توجه قرار گیرد. شهروندی که به بعد فرهنگی آراستگی دارد، میراث فرهنگی مشترکی را می‌شناسد و برای حقوق اجتماعی اقلیت‌ها احترام قابل است و به ارزش‌های فرهنگی جامعه پایبند است و در عین حال برای تحمیل این ارزش‌ها به افراد دیگر اقدام نمی‌کند.

"هوش فرهنگی" نیز از عوامل مؤثر می‌باشد. از آنجایی که هوش فرهنگی مهم‌ترین توانمندی است که می‌توان برای مواجهه مناسب با موقعیت‌های چندفرهنگی به کار گرفت. هوش فرهنگی کمک می‌کند با درک سریع و صحیح مؤلفه‌های فرهنگی مختلف، رفتاری متناسب با هریک از آن‌ها بروز دهیم. با

گرفته و می‌تواند با ورود فرد به مدرسه و در نهایت دانشگاه، از عمق و غنای بیشتری برخوردار گردد. در واقع تربیت شهروندی فرایندی تعاملی است و علاوه بر آموزش دانش شهروندی مستلزم یادگیری مهارت‌ها و خلیقات شهروندی نیز است، از این رو محیط‌های آموزشی و به‌طور خاص دانشگاهی، می‌توانند زمینه‌ها و فرصت‌هایی را برای تعاملات واقعی و ارائه بازخورد لازم جهت تثبیت، اصلاح، تغییر، حذف و حتی ایجاد رفتارهای مناسب و در نتیجه ورزیدگی در مهارت‌ها و خلیقات شهروندی را برای دانشجویان فراهم آورند. با توجه به اینکه چنانچه برنامه‌های طراحی شده دانشگاه در این خصوص با آموزش‌های حاصل از محیط خانواده‌ها، هماهنگ و همسو باشد، یادگیری عمیق‌تر و پربارتری را در دانشجویان شکل خواهد داد، بنابراین ضروری است در این خصوص میان خانواده‌ها و دانشگاه‌ها، ارتباطی متقابل شکل گیرد.

"مصرف رسانه" عامل مهم دیگر که بر شهروند فرهنگی تأثیر دارد. به‌زعم بیشتر نظریه‌پردازان حوزه توسعه فرهنگی اجتماعی، برای تحقق کامل شهروندی نیاز به آگاهی کامل از حقوق و مسئولیت‌های شهروندی است. از آنجا که امروزه رسانه‌ها شایع‌ترین منبع خبر و اطلاعات به شمار می‌روند، نوع مصرف رسانه‌ای و سواد رسانه‌ای یکی از مؤثرترین متغیرهای تبیین‌کننده وضعیت آگاهی از حقوق و وظایف شهروندی است. رسانه ملی از طریق بهبود ساز و کارهای تأثیرگذار بر کالبد شهری و همچنین بازنمایی نظام‌مند مسائل مختلف و انتقال معانی مورد نظر با استفاده از دستاوردهای نظریه‌های برجسته‌سازی، چارچوب‌بندی و کاشت، دستیابی به الگوی بهینه مصرف را تحقق می‌بخشد.

"مشارکت فرهنگی" عامل مهم دیگر که بر شهروند فرهنگی تأثیر دارد. رفتار شهروندان و کیفیت مشارکت آنان در امور جامعه به‌عنوان یکی از الزامات اساسی سرمایه اجتماعی در هر جامعه و از شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع محسوب می‌شود. فرهنگ شهروندی و عناصر کلیدی آن همواره در طول تاریخ پرفراز و نشیب این مفهوم از طرف متفکران و صاحب‌نظران علاقه‌مند به مسایل اجتماعی که تمدن و پیشرفت جوامع بشری را در استقرار آن فرهنگ می‌دانند، از ادوار باستان تاکنون مورد بحث و چالش قرار گرفته است. امروزه تعیین میزان نهادینه شدن فرهنگ شهروندی به‌منظور تعیین جایگاه خود در جریان توسعه-یافتگی در بستر جهانی شدن از ضروریات دستیابی به شاخص‌های توسعه می‌باشد. برخورداری از آثار و فواید توسعه فرهنگی و پیشرفت‌های علمی، مشارکت در حیات فرهنگی و حمایت متوازن از جنبه‌های مختلف فرهنگ حق شهروندان است. همچنین شهروندان حق دارند از امکانات لازم برای مشارکت در حیات فرهنگی خود و همراهی با دیگر شهروندان از جمله در تأسیس تشکلهای، انجمن‌ها، برپایی آیین‌های دینی و قومی و آداب و رسوم فرهنگی با رعایت قوانین برخوردار باشند.

"تفاوت‌های فرهنگی" عامل مهم دیگر که بر شهروند فرهنگی تأثیر دارد. تنوع و تفاوت‌های فرهنگی مردم ایران به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی در چارچوب هویت ملی مورد احترام است. با توجه به تفاوت‌های قومی، نژادی و گروهی در سرتاسر جهان، شاهد آن هستیم که هر ملتی سنت‌های فرهنگی، قومی و زبانی خود را با در نظر گرفتن مسأله جهانی شدن مورد توجه و حفظ قرار می‌دهد. چنین پاس‌داشتی در راستای تقویت هویت فرهنگی و شهروندی فرهنگی باعث طرح مطالعات اجتماعی و فرهنگی در چند دهه اخیر از جمله ایران در زمینه ابعاد مختلف شهروندی شده است. جهانی که ما در آن زندگی می‌کنیم در برگیرنده مجموعه وسیعی از نژادها، اقوام، و فرهنگ‌های گوناگون است،

افزایش مهاجرانی با هنجارها و ارزش‌های فرهنگی متفاوت از سایر مناطق کشور به شهر تهران، مدیران شهری به‌عنوان برنامه‌ریزان و اداره‌کنندگان شهر، به شناخت و تقویت توانایی هوش فرهنگی نیاز دارند تا تعامل بهتری با شهروندانی با فرهنگ‌های متفاوت و حتی با کارکنان خود شهرداری که دارای فرهنگی متفاوتی هستند، داشته باشند. مدیران شهری به جهت قرار گرفتن در محیطی که با خرده‌فرهنگ‌های متفاوت سروکار دارد، باید مهارت هوش فرهنگی را کسب نمایند. با گسترش شهرها و افزایش مهاجرت‌ها، جوامع به ترکیبی از فرهنگ‌ها و خرده-فرهنگ‌های نژادی و قومی تبدیل شده‌اند. در کلان‌شهری هم‌چون تهران به دلیل تعدد فرهنگ‌های متفاوت شهروندان، مدیران شهری باید توان کنش‌سازنده و اثربخش در این محیط چند فرهنگی را داشته باشند تا بتوانند رضایت شهروندان را کسب کنند.

"هویت اجتماعی" از عوامل مؤثر دیگری است که در این پژوهش به آن اشاره شد. امروزه، فرهنگ شهروندی به‌عنوان مؤلفه کلیدی توسعه اجتماعی و فرهنگی مورد توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار گرفته است. در این میان، احساس تعلق به یک جامعه نتیجه عناصر عینی و ذهنی تشکیل‌دهنده هویت فرد و اجتماع است که با ارجاع به مفهوم و مؤلفه‌های شهروندی می‌توان آن را شناسایی کرد. این مفاهیم دارای ارتباط نظام‌دار با یکدیگر و با مفاهیم اصلی شهروندی می‌باشند. از جمله عوامل مرتبط با فرهنگ شهروندی هویت افراد می‌باشد. در رویکرد جامعه-شناختی به هویت، بیشتر بر مفهوم رفتار مبتنی بر نقش تأکید می‌شود که مفهوم هویت، از تعامل میان یادگیری نقش اجتماعی و تجربه شخصی برمی‌خیزد و فرآیندی است که در آن شخص با جامعه در سطح وسیعی از معنای هویت، جهت احراز و به رسمیت شناخته شدن، به مذاکره می‌پردازد که در مرحله بعد، این گفتگوها، بین‌گروهی می‌شود، افراد در درون گروه‌ها مبتنی بر هویت فردی خود رفتار می‌کنند که هم‌زمان فرآیند انطباق با نگرش گروه (هویت‌یابی) نیز در جریان است.

"سرمایه فرهنگی" عامل دیگر مؤثر بر شهروند فرهنگی است. هم‌زمان با توسعه و پیشرفت همه‌جانبه‌ی جوامع، مفاهیم و شاخص‌های جدیدی نیز در حوزه‌ی علوم انسانی مطرح شده‌اند که در گذشته به آنها توجه چندانی نمی‌شده است. از جمله این مفاهیم، بحث شهروندی فرهنگی می‌باشد. نظریه‌پردازان اجتماعی اکنون بر این امر تأکید دارند که در بستر تنوع فرهنگی و جهانی-شدن کنونی، مسائل حقوق فرهنگی شهروندان به همان اندازه حقوق سیاسی، مدنی و اجتماعی آنها اهمیت دارد، از این رو، این نظریه‌پردازان استدلال می‌کنند که شهروندان باید علاوه بر حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی از حقوق فرهنگی نیز برخوردار شوند. یکی از انواع سرمایه‌هایی که در سازمان‌ها به آن توجه زیادی می‌شود، سرمایه نمادین فرهنگی است که در محیط‌های فرهنگی از جمله محیط‌های دانشگاهی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در دانشگاه‌ها تضادهای فرهنگی قابل مشاهده هستند که ناشی از تهاجم‌های فرهنگی یا نداشتن فرهنگ بومی و اجتماعی پذیرفته شده توسط قشری از افراد است. با در نظر گرفتن سرمایه نمادین فرهنگی می‌توان این فرهنگ‌ها را به سمت فرهنگ مدنظر که به منزله نماد از طرف جامعه پذیرفته می‌باشد، سوق داد.

"تعاملات خانوادگی" عامل مؤثر دیگر بر شهروند فرهنگی است. تربیت شهروندی به مثابه آموزش دانش‌ها، مهارت‌ها و خلیقات شهروندی، جهت مشارکت موفقیت‌آمیز در زندگی اجتماعی از جمله اهداف و کارکردهای مشترک میان خانواده و دانشگاه است. بنیان این نوع تربیت از کودکی و در محیط خانواده شکل

تکنولوژی، هنر، ادبیات، موسیقی، نقاشی، زبان، هویت، آموزش و پرورش، سنت‌های فرهنگی، پوشش و شیوه‌های لباس و آرایش، عادات و رسوم، بناهای تاریخی، صنایع دستی و سایر ساخته‌های بشری، توسعه فرهنگی، انتشار کتب متعدد، ساخت موزه، آثار ادبی، هنری و فرهنگی شفاهی و کتبی، حق بقای فیزیکی و فرهنگی، حق تشکیل اجتماعات و شناسایی با یک اجتماع فرهنگی، حق بر هویت فرهنگی، حق برخورداری از میراث مادی و معنوی، آزادی مذهبی و عمل به آن، آزادی عقیده و بیان و اطلاعات، آزادی انتخاب نوع آموزش و تعلیم آن، حق مشارکت در تواناسازی رویه‌های فرهنگی را شامل می‌شود.

پیشنهاد‌های کاربردی در راستای جامعه‌پذیر کردن مردم نسبت به شهروندی فرهنگی بر اساس نتایج تحقیق به‌ترتیب ذیل ارائه می‌گردد: ۱. برنامه‌ریزی برای افزایش خودآگاهی تیپ‌های شخصیتی و هوش‌های هشت‌گانه، افزایش آگاهی نوجوانان در خصوص هیجان‌ات و رفتارهای جنسی و جهت‌دهی سالم، ۲. برنامه‌ریزی برای ارتقای فرهنگ ترافیک، ۳. برنامه‌ریزی برای هم‌افزایی نهادهای مدنی و خیریه‌ها، ۴. برنامه‌ریزی برای افزایش سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای سلامتی، ۵. آموزش شهروندی به روش‌های جذاب و مدرن

برای پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که عوامل اجتماعی و روان‌شناختی شهروند فرهنگی را نیز در نظر گرفته و مدل را بسط دهند.

References

1. Niazi M, Faizi F. Life Skills. Tehran Publications: Speakers, 2010.
2. Fatemi Nia S. Citizenship Culture: Incarnate Good Governance, Efficiency Organization and Active Citizen. refahj. 2007; 7 (26): 35-58.
3. Tobias R. The boundaries of education for active citizenship: institutional and community context, Secuter Aotearo, Newzealand, 2006.
4. Ganji M, Niazi M, Askari Kaviri A. An Analysis of the civic culture, with an emphasis on citizenship education. Urban Sociological Studies. 2015; 4(12): 75-100.
5. Sabzalian L. The tensions between Indigenous sovereignty and multicultural citizenship education: Toward an anticolonial approach to civic education. Theory & Research in Social Education. 2019; 47(3): 311-46.
6. Mirarab Razi R, Dibaei SM. Predicting Organizational Citizenship Behavior based on Cultural Intelligence and Conflict Management. Organizational Culture Management. 2018; 16(2): 461-84.
7. Ashuri A, Mahdavi SMS. Sociological analysis of social factors affecting the promotion of citizenship culture (Case

افراد متعلق به هر فرهنگی دارای هویت‌های متفاوتی هستند و هر شهر و شهروندی باید بتواند هویت یا هویت‌های متعددی داشته باشد و برای هر یک از این هویت‌ها امکان آزادی بیان بیاید (البته تا جایی که هویت‌های دیگر و حقوق دیگران را به خطر نیاندازد) و جامعه باید به هر کدام از این اقوام، حق حفظ هویت فرهنگی را بدهد، زیرا شهروندی فرهنگی شامل سلیقه‌ها، حقوق و فرهنگ گروه‌های مختلف موجود در یک جامعه می‌شود.

"برقراری امنیت فرهنگی" عامل مهم دیگر که بر شهروند فرهنگی تأثیر دارد. ناامنی یک تولید فرهنگی است، زیرا با مفاهیم فرهنگی جامعه و هویت گره خورده است. به علاوه هویت برای بقا و امنیت خود نیازمند تفاوت و تمایز است. بنابراین، «هویت ما، هویت دیگری» در گفتمان ژئوپلیتیکی فرهنگی می‌تواند تحلیلی از احساس ناامنی ارائه دهد. البته این بیان هم در درون خرده‌فرهنگ‌ها و هم در میان فرهنگ‌ها قابل طرح و پردازش است و بدین ترتیب نقش منابع فرهنگی در گفتمان‌های امنیتی آشکار می‌شود. نخست شتاب گرفتن حرکت امنیت ملی، اجتماعی، سیاسی و فردی-روانی در کشور در طی سالیان اخیر و گام‌هایی که از طرف مراجع سیاست‌گذاری و اجرایی کشور برای هرچه هموارتر نمودن مسیر این حرکت به عنوان پیش-نیازهای توسعه برداشته شد. پس امنیت اجتماعی از مقولات جامع و فراگیری است که در سطوح مختلف یک جامعه مطرح بوده است و ارتباط تنگاتنگ با سرمایه فرهنگی دارد و امنیت اجتماعی مطلوب در جامعه‌ای امکان‌پذیر است که شهروندان آن در تمامی سطوح دارای سرمایه فرهنگی غنی از کلیه جوانب امور باشد و برای نیل به آن باید مدیران و کارکنان واحدهای انتظامی و نظامی بر اساس اجرای پژوهش‌های علمی در زمینه-های مختلف ارتقای امنیت و بالاخص ارتقای سرمایه فرهنگی در بین شهروندان خود به عنوان وظیفه اصلی خود توجه خاصی مبذول نمایند. چرا که از عوامل مهم بهبود امنیت و ارتقای احساس امنیت و افزایش سرمایه فرهنگی می‌توان به سرمایه-گذاری در پژوهش‌های بنیادی، پایه‌ای و کاربردی اشاره و در این صورت است که جوامع برای نیل امنیت اجتماعی به‌عنوان پیش-نیاز توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌توانند همگام با تغییرات نوین گردند و در واقع مدیران به‌عنوان طراحان، هدایت‌گران و اداره-کنندگان اصلی واحدهای امنیتی، قضایی، سیاسی و انتظامی با اتخاذ راه‌کارهایی اثربخش مبتنی بر نتایج پژوهش‌های منسجم در ارتقای سرمایه فرهنگی و امنیت هرچه بیشتر و بهتر تلاش نمایند و به تبع آن، جوامع خود را کارآمد، مفید و مثمر ثمر به حال جامعه بسازند.

"حقوق فرهنگی" عامل مهم دیگر که بر شهروند فرهنگی تأثیر دارد. جریان سوم شهروندی که با محوریت شهروند و برای ارتقای آگاهی او از حقوق شهروندی فعالیت می‌نماید، حقوق فرهنگی را بخشی از حقوق شهروندی می‌داند که حقوق شهروند در خلاقیت، نوآوری و ابداع آزادانه آثار، فعالیت، مشارکت، بهره‌مندی، دسترسی آزاد و حفظ میراث‌های مادی و معنوی در حوزه‌های فرهنگی و هنری به‌صورت فردی و گروهی را شامل می‌شود. حقوق فرهنگی برای صلح، همبستگی اجتماعی، روابط مسالمت‌آمیز، احترام و پذیرش متقابل افراد و گروه‌ها ضمن حفظ تنوع قومی و مذهبی ضروری است. حقوق فرهنگی، حقوق شهروندی هر شهروند در حوزه فرهنگی و هنری را به‌صورت فردی یا گروهی تضمین می‌نماید. جریان سوم شهروندی حقوق فرهنگی را که بخشی از حقوق شهروندی است چنان وسیع می‌داند که با تمام جنبه‌های زندگی شهروند در ارتباط است و شیوه زندگی، مذهب، عقیده، عرف، ارتباطات و اطلاعات، تولید

- Bowl": Teaching Students to Be "Culturally Responsive" at Schools. *Creative Education*. 2019; 10(12): 30-59.
18. Rodríguez NN. From margins to center: Developing cultural citizenship education through the teaching of Asian American history. *Theory & Research in Social Education*. 2018; 46(4): 528-73.
 - study of Bushehr). *Sociological Research*. Spring 2016; 10(1): 95-111.
 8. Hemati R, Ahmadi V. Sociological Explanation of Citizenship Culture and Its Component. *Social Development & Welfare Planning*. 2014; 5(18): 139-83.
 9. Qaedi Y. Educating the future citizen. *Quarterly Journal of Educational Innovations*. 2006; 5(17): 183-213.
 10. Parker G. *Citizenship, Contingency and Countryside. Rights, Culture, Land and the Environment*. London and New York: Routledge. 2000.
 11. Summers JY. A proposal Model for Anchorage Adult Civic Education. Unpublished Master of Education Thesis. 2002.
 12. Esfahani M. Investigating the role of education in increasing the participation of Tehran citizens in 1989 from the perspective of municipal managers. Master Thesis. Islamic Azad University Tehran Branch, 2010.
 13. Eslamieh F. Investigating the role of university education in creating and cultivating the characteristics of a professional citizen from the perspective of final year students of humanities (undergraduate) Islamic Azad universities located in Tehran. Master Thesis. Islamic Azad University, Garmsar Branch, 2009.
 14. Khanmohammadi Hezave H, Zarei Matin H, Mirehei M, Akhavan Alavi S, Faraji A. Designing a Model of the Islamic-Iranian Citizenship Culture Based on the Metasynthesis Method along with Suggestions for its Development. *Organizational Culture Management*. 2020; 18(2): 351-77.
 15. Ghafarinasab E, Ghaseminejad M, Mosavat S, Habibi Farashbandi S. Sociological Explanation of Citizenship Culture (Case Study: Citizens 15 Years Above in Eqlid City). *Journal of Socio - Cultural Changes*. 2019; 16(2): 93-111.
 16. Mohammadi, Z. Study of the relationship between cultural capital and the culture of citizenship with cultural citizenship: (Case study: Karaj city). *Journal of Cultural Management*. 2019; 13(43): 29-44.
 17. Abdullah NAT, Ahmad A. Cultural Citizenship and the Malaysian "Salad